

prima instanță: E. Palanciuc
instanța de apel: M. Ciugureanu, Gr. Dașchevici, Șt. Niță

DECIZIE

09 noiembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței
judecători

Tatiana Vieru
Iuliana Oprea, Sveatoslav Moldovanu,
Iurie Bejenaru, Dumitru Mardari

examinând recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale,
în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Solomon Vasile
împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind contestarea răspunsului nr.
1/1142/15 din 22 iulie 2015, cu obligarea achitării pensiei pentru vechime în muncă
din salariul mediu lunar achitat Primului-adjunct al Procurorului General și
recalculării pensiei ținând cont de majorarea salariului procurorului, începând cu 01
ianuarie 2013,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 29 iunie 2016, prin care s-a
respins apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale ca neîntemeiat, s-a
admis apelul declarat de Solomon Vasile, fiind modificată hotărârea Judecătoriei
Centru mun. Chișinău din 29 ianuarie 2016, în partea recalculării termenului pensiei
pentru vechime în muncă; în rest, hotărârea fiind menținută.

c o n s t a t ă

La data de 25 august 2015 Solomon Vasile a depus cerere de chemare în
judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea
răspunsului nr. 1/1142/15 din 22 iulie 2015, obligarea achitării pensiei pentru
vechime în muncă din salariul mediu lunar achitat Primului-adjunct al Procurorului
General și recalculării pensiei, ținând cont de majorarea salariului procurorului,
începând cu 01 ianuarie 2013.

În motivarea acțiunii înaintate reclamantul a indicat că, începând cu 04
octombrie 1979 pînă la 07 februarie 2012 a activat în organele procuraturii în diferite

funcții de procuror, din 12 ianuarie 2002 deținând funcția de Prim-adjunct al Procurorului General, iar la atingerea vârstei de 50 de ani, i-a fost stabilită pensia pentru vechime în muncă în mărime de 80% din salariul mediu lunar conform funcției deținute, pe care o primea regulat, cu respectarea obligatorie a principiului recalculării pensiei la fiecare majorare ordinară a salariului lunar al procurorului în exercițiu și a durat pînă la sfîrșitul anului 2011.

Invocă reclamantul că cuantumul pensiei i-a fost calculat și ulterior recalculat în mărime de 80% din salariul mediu lunar conform funcției deținute, cu recalcularea acesteia la fiecare majorare a salariului mediu lunar a procurorului în funcție, iar prin Legea nr.37 din 07 martie 2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 355 din 23 decembrie 2003 cu privire la sistemul de salarizare în sistemul bugetar, salariul procurorului s-a majorat cu 35%, care se efectuează începînd cu 01 ianuarie 2013.

Menționează reclamantul că Casa Națională de Asigurări Sociale a transmis dosarul de pensionar în gestiunea Casei Teritoriale Ciocana de Asigurări Sociale care din motive neîntemeiate l-a lipsit de dreptul dobîndit licit în anul 2002 la recalcularea pensiei, stabilindu-i mărimea pensiei cu aplicarea mecanismului general de indexare a acesteia la 01 aprilie a fiecărui an și cu achitarea doar a 50% din mărimea stabilită de Parlament.

Relevă reclamantul că la 30 iunie 2015, pe motiv că organele de asigurări sociale i-a încălcat grav dreptul la proprietate (pensie), dobîndit anterior licit prin aplicarea obligatorie pentru procurorii pensionați a principiului recalculării pensiei la majorarea ordinară a salariului lunar al procurorului în funcție, s-a adresat cu o cerere prealabilă întru restabilirea dreptului său de a beneficia de principiul recalculării pensiei în legătură cu majorarea salariului procurorului în funcție cu 35%, precum și achitarea diferenței din mărimea reală a pensiei pentru anii 2013-2015, cerere respinsă de Casa Națională de Asigurări Sociale la 22 iulie 2015 prin răspunsul nr. 1/1142/15 din 22 iulie 2015, recepționat de reclamant la 27 iulie 2015.

Consideră reclamantul că pîrîtul nu a determinat corect la examinarea cerințelor prealabile raportul juridic în cauză, neluînd în considerație circumstanțele importante pentru soluționarea litigiului, invocînd că potrivit Legii nr.902 din 29 ianuarie 1992 cu privire la procuratură, Legii nr.118 din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură (ajustată la Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului), Legea nr.294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, în calitate de procuror în demisie deține dreptul la toate înlesnirile, garanțiile, recompensele și suplimentele prevăzute pentru judecător, iar de aceleași prevederi expuse în Legea nr.118 din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură și Legea nr.294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, s-au bucurat și procurorii, fapt de care a beneficiat pînă la sfîrșitul anului 2012.

Reclamantul susține că procurorii pensionați pînă la adoptarea Legii nr.118 din 14 martie 2003 (reclamantul pensionat în 2002) primeau pensiile conform prevederilor Legii nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, dar atît Legea nr.294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, cît și cele anterioare (din 1992 și 2003) asigură reglementarea garanțiilor sociale, una din ele fiind acordarea pensiei procurorului ca entitate de demnitate publică, la o anumită vîrstă — 50 ani (în cazul său la 12 ianuarie 2002), cu respectarea obligatorie a

principiului de recalculare a pensiei la fiecare creștere ordinară a salariului lunar al procurorului în funcție.

Prin hotărîrea judecătoreiei Centru, mun. Chișinău din 29 ianuarie 2016, cererea de chemare în judecată a fost admisă parțial, s-a considerat neîntemeiat răspunsul emis de Casa Națională de Asigurări Sociale nr.1/1142/15 din 22 iulie 2015, s-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să achite lui Solomon Vasile pensia pentru vechime în muncă reieșind din salariul mediu lunar achitat Primului-adjunct al Procurorului General și să-i recalculeze pensia pentru vechime în muncă ținând cont de majorarea salariului procurorului începînd cu 05 aprilie 2013, iar pretenția reclamantului privind recalcularea pensiei ținînd cont de majorarea salariului procurorului, începînd cu 01 ianuarie 2013 fiind respinsă.

Nefiind de acord cu hotărîrea judecătoreiei Centru mun. Chișinău din 29 ianuarie 2016, Solomon Vasile a depus apel la 26 februarie 2016, prin care a solicitat casarea parțială a hotărîrii judecătoreiei Centru mun. Chișinău și emiterea unei noi hotărîri prin care să fie admisă integral acțiunea înaintată.

La fel, Casa Națională de Asigurări Sociale nu a fost de acord cu hotărîrea judecătoreiei Centru mun. Chișinău din 29 ianuarie 2016 și a depus apel la 05 februarie 2016, prin care a solicitat casarea hotărîrii judecătoreiei Centru mun. Chișinău din 29 ianuarie 2016 și emiterea unei noi hotărîri prin care să fie respinsă ca neîntemeiată acțiunea înaintată de Solomon Vasile.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 29 iunie 2016 a fost respins apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale; s-a admis apelul declarat de Solomon Vasile, fiind modificată hotărîrea Judecătoreiei Centru mun. Chișinău din 29 ianuarie 2016, în partea recalculării termenului pensiei pentru vechime în muncă; s-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să recalculeze lui Solomon Vasile pensia pentru vechime în muncă ținînd cont de majorarea salariului procurorului începînd cu 01 ianuarie 2013. În rest, hotărîrea s-a menținut.

Invocînd ilegalitatea acestei decizii, la 27 iulie 2016, Casa Națională de Asigurări Sociale a contestat-o cu recurs, solicitînd admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei instanței de apel, a hotărîrii instanței de fond, pronunțînd o nouă hotărîre prin care acțiunea înaintată de Solomon Vasile împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind contestarea răspunsului nr. 1/1142/15 din 22 iulie 2015, cu obligarea achitării pensiei pentru vechime în muncă din salariul mediu lunar achitat Primului-adjunct al Procurorului General și recalculării pensiei ținînd cont de majorarea salariului procurorului, începînd cu 01 ianuarie 2013, să fie respinsă ca nefondată.

În motivarea recursului, a indicat că, decizia instanței de apel și hotărîrea instanței de fond au fost adoptate cu aplicarea eronată a normelor de drept material și au fost încălcate normele de drept procedural.

Menționează că, pensia reclamantului a fost acordată în conformitate cu art. 45 al Legii cu privire la Procuratură nr. 902 din 29 ianuarie 1992, art. 32 al Legii cu privire la statutul judecătorului nr. 544 din 20 iulie 1995, Regulamentul cu privire la modul de stabilire și plată a pensiilor pentru vechime în muncă colaboratorilor organelor procuraturii, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 252 din 05 martie 1998, iar Legea nr. 902 din 29 ianuarie 1992 a fost abrogată prin Legea nr. 118 din 14

martie 2003 abrogată la rîndul său prin Legea nr.294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, art. 73 alin.(8) din lege institua necesitatea recalculării pensiei în dependență de majorarea salariilor procurorilor din data de întîi a lunii în care a fost efectuată majorarea corespunzătoare, normă ce a fost abrogată prin Legea nr. 56 din 09 iunie 2011, redacția nouă a art.73 al Legii nr. 294 din 25 decembrie 2008, în vigoare din 01 iulie 2011 și care prevede că procurorii, cu excepția celor militari, au dreptul la pensie conform Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat.

Indică recurentul că art.46/2 al acestei Legi nu prevede faptul că pensiile procurorilor și indemnizațiile viagere se recalculează în cazul majorării salariului procurorilor, pensia acestora urmînd a fi indexată anual la data de 01 aprilie, anului în gestiune.

Mai mult, ca atît, dispozițiile Legii nr.56 din 09 iunie 2011 au fost supuse examinării sub aspectul constituționalității și prin Hotărîrea Curții Constituționale nr. 27 din 20 noiembrie 2011 aceasta a fost recunoscută constituțională.

Cu referire la dispoziția de obligare a Casei Naționale să recalculeze pensia reclamantului din 05 aprilie 2013, recurentul indică că la data intrării în vigoare a Legii nr.37 din 07 martie 2013 reclamantul nu a înaintat careva pretenții de recalculare a pensiilor, solicitarea respectivă fiind depusă la 30 iunie 2015, astfel încît în ipoteza în care cerințele acestuia ar fi întemeiate recalcularea urma a fi operată din această dată.

La data de 16 august 2016, completată ulterior la 23 august 2016, intimatul Solomon Vasile a depus referință la cererea de recurs, menționînd că recurentul în mod intenționat evită principiul de aplicare a normei de drept în timp și spațiu, făcînd trimitere la prevederile art. 46/2 al Legii nr. 56 din 09 iunie 2011, lipsind procurorii de dreptul la recalcularea pensiei, fără a ține cont de principiul neretroactivității legii civile.

Or, stipulările expuse în art. 46/2 al Legii nr. 56 din 09 iunie 2011, nu au relevanță litigiului dedus judecătii, deoarece dreptul patrimonial al intimatului/reclamant se află sub protecția Legii nr.544 din 20 iulie 1995, care este în vigoare la moment. Înlesnirile și garanțiile sociale sunt echivalente cu cele ale unui judecător. Solicită declararea recursului ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 434 al. (1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale.

Declarînd recursul la 27 iulie 2016 împotriva deciziei instanței de apel din 29 iunie 2006, recurentul Casa Națională de Asigurări Sociale s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul în termen.

În conformitate cu art.439 alin.(2) Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se va decide în lipsa acesteia.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 05 octombrie 2016 recursul a fost declarat admisibil.

La 07 noiembrie 2016 Solomon Vasile prin cerere a solicitat examinarea recursului declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale în ședință publică cu participarea părților invocând motivul apărării drepturilor sale contestate și pronunțarea asupra problemelor de legalitate invocate de în cererea de recurs depusă de către recurent.

Potrivit art. 444 Codul de procedură civilă recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Examinînd posibilitatea examinării recursului în ședință publică, instanța de recurs consideră cererea depusă neîntemeiată, dat fiind faptul că aceasta nu ridică probleme de legalitate, or instanța de recurs inițial se va expune asupra problemelor de procedură și de drept.

Judecînd recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva deciziei date în apel, în limitele invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa decizia Curții de Apel Chișinău din 29 iunie 2016 și de a trimite pricina spre rejudecare în instanța de apel în alt complet de judecată din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Materialele cauzei atestă, că reclamantul/intimatul Solomon Vitalie a activat în cadrul organelor Procuraturii pînă la 07 februarie 2012, iar prin concluzia Adjunctului Procurorului General al Republicii Moldova din 25 februarie 2002 cu privire la stabilirea pensiei pentru vechimea în muncă, s-a stabilit că reclamantul/intimatul Solomon Vasile, Primul adjunct al Procuraturii Generale, dispune de dreptul la pensie pentru vechime în muncă în baza art.45 din Legea cu privire la Procuratură, art.32 din Legea cu privire la statutul judecătorului, Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a pensiilor pentru vechime în muncă colaboratorilor organelor procuraturii aprobat prin Hotarîrea Guvernului Republicii Moldova nr.252 din 05 martie 1998 cu modificările operate prin Hotarîrea Guvernului nr.73 din 28 ianuarie 2002, pentru 36 ani în mărime de 80 % din salariul mediu în sumă de 1450,26 lei, de care beneficiază începînd cu data de 01 martie 2002 (f.d.51).

La data de 30 iunie 2015 reclamantul/intimatul s-a adresat cu cerere prealabilă către Casa Națională de Asigurări Sociale, prin care a solicitat efectuarea recalculării pensiei pentru vechime în muncă conform principiului legal obținut de recalculare a pensiei începînd cu anul 2012 după creșterea salariului procurorului în funcție cu 35 % pînă în prezent și în continuare (f.d.7-8A).

Prin scrisoarea de răspuns a Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.1-1142/15 din 22 iulie 2015 recurentul/pîrît a informat pe Solomon Vasile că legislația în vigoare nu prevede recalcularea pensiilor procurorilor, odată cu majorarea salariului

procurorului în exercițiu, pensia fiind indexată pe parcursul anilor 2012-2015 și constituie de la 01 aprilie 2015 suma în mărime de 7 675 lei 75 bani (f.d.9).

Nefiind de acord, reclamantul/intimat la data de 25 august 2015 a înaintat prezenta acțiune în instanța de contencios administrativ.

Prin hotărârea judecătoreii Centru, mun. Chișinău din 29 ianuarie 2016, cererea de chemare în judecată a fost admisă parțial, s-a considerat neîntemeiat răspunsul emis de Casa Națională de Asigurări Sociale nr.1/1142/15 din 22 iulie 2015, s-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să achite lui Solomon Vasile pensia pentru vechime în muncă reieșind din salariu mediu lunar achitat Primului-adjunct al Procurorului General și să-i recalculeze pensia pentru vechime în muncă ținând cont de majorarea salariului procurorului începând cu 05 aprilie 2013, iar pretenția reclamantului privind recalcularea pensiei ținând cont de majorarea salariului procurorului, începând cu 01 ianuarie 2013 fiind respinsă.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 29 iunie 2016 a fost respins apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale; s-a admis apelul declarat de Solomon Vasile, fiind modificată hotărârea Judecătoreii Centru mun. Chișinău din 29 ianuarie 2016, în partea recalculării termenului pensiei pentru vechime în muncă; s-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să recalculeze lui Solomon Vasile pensia pentru vechime în muncă ținând cont de majorarea salariului procurorului începând cu 01 ianuarie 2013. În rest, hotărârea s-a menținut.

La adoptarea soluției, instanța de apel a concluzionat că, odată ce reclamantul-apelantul a dobândit anterior dreptul la determinarea cuantumului pensiei sale în dependență de salariul procurorului în exercițiu, drept dobândit în temeiul legislației în vigoare la data acordării acestuia, diminuarea drepturilor aplicată prin dispozițiile Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, ca drepturi potențiale sau aleatorii se referă doar la viitorii procurori cu drept de pensionare și nu produce efecte asupra drepturilor reclamantului, concluzie confirmată prin cadrul legal citat mai sus în raport cu concluziile Curții Constituționale.

În conformitate cu art. 373 alin. (5) Codul de procedură civilă, instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Contrar acestor prevederi legale, instanța de apel în decizia din 29 iunie 2016 nu s-a expus în privința argumentelor invocate în apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale cu privire la faptul că, conform Legii nr.156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, pensiile procurorilor și indemnizațiile viagere nu se recalculează în cazul majorării salariului procurorilor, pensia acestora urmînd a fi indexată anual la data de 01 aprilie, anului în gestiune.

Or, nu este suficient ca un reclamant să invoce existența unei „contestatăii reale” sau a unei „plângeri credibile”. O creanță poate fi considerată drept o „valoare patrimonială”, în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție, numai atunci când are o bază suficientă în dreptul intern, spre exemplu atunci când este confirmată de o jurisprudență bine stabilită a instanțelor (Kopecky c. Slovaciei, hotărârea din 28 septembrie 2004, par. 45-52).

Mai mult ca atît, prin hotărârea Curții Constituționale nr.27 din 20 noiembrie 2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de

asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați, la care face trimitere reclamantul/intimatul au fost declarate neconstituționale ar.II și pct.7 și 9 ale art. III din Legea nr.56 din 09 iunie 2011, adică acele prevederi care se refereau la condițiile de pensionare pentru judecători.

Prevederile din Legea nr.56 din 09 iunie 2011, care se referă la stabilirea pensiei pentru procurori nu au fost declarate neconstituționale și respectiv, ele au rămas în vigoare de la data adoptării și sunt în vigoare și în prezent.

Abținerea instanței de apel de la furnizarea unui răspuns explicit în privința argumentelor apelului declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale constituie o încălcare a art. 6 §1 Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, deoarece recurentului nu i-a fost acordată posibilitatea de a ști dacă argumentele invocate în cererea de apel au fost neglijate sau respinse, motivele respingerii acestora, fiind astfel lăsată într-o stare de incertitudine și creată impresia că nu a fost auzită.

Astfel, instanța de recurs denotă că la examinarea apelului instanța de apel, nu a ținut cont de prevederile legale, nu a analizat și motivat expres, dacă la caz ulterioarele modificări ale legislației sunt aplicabile speței.

Curtea de Apel Chișinău în decizia contestată nu a motivat de ce respinge pretențiile apelantului Casa Națională de Asigurări Sociale, limitându-se doar la motivarea și argumentare apelului depus de Solomon Vasile.

Or, instanța are obligația de a răspunde prin motivare la toate argumentele prezentate de părți, întrucât numai prin pronunțarea unei hotărâri motivate poate fi realizat un control public al administrării justiției (hotărârea Hirvisaari c. Finlanda din 27 septembrie 2001), iar abținerea instanței de apel de la furnizarea unui răspuns explicit în privința pretențiilor formulate constituie o încălcare a art. 6 §1 Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

În conformitate cu art.239 Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 241 alin.(5) Codul de procedură civilă, în motivare se indică circumstanțele pricinii constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitor la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

În conformitate cu art. 373 alin.(1) și (2) Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

Verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Or, unul dintre efectele pe care îl produce apelul este efectul devolutiv. Prin devoluțiune se înțelege transmiterea dreptului de a judeca pricina de la o instanță (de fond) la o altă instanță ierarhic superioară.

Astfel, instanța de apel are obligația de a rejudeca fondul pricinii.

Potrivit jurisprudenței Europene, garanțiile implicite ale art. 6 § 1 includ obligația de a motiva hotărârile judecătorești (H. împotriva Belgiei, pct. 53). O decizie motivată permite părților să demonstreze că a fost audiată în mod real cauza lor.

Deși o instanță internă dispune de o anumită marjă de apreciere în alegerea argumentelor și admiterea probelor, acesta trebuie să-și justifice activitatea precizând motivarea deciziilor luate (Suominen împotriva Finlandei, pct. 36).

Prin urmare, reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată și din specificul obiectului acțiunii în cauză, instanța de recurs reține că contrar acestor prevederi, instanța de apel judecând apelul a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor pricinii care au importanță pentru soluționarea litigiului, limitându-se doar asupra constatărilor de drept.

Astfel, Colegiul consideră că concluzia instanței de apel privind respingerea argumentelor apelantei Casei Naționale de Asigurare și admiterea apelului lui Solomon Vasile, în speță soluția instanței de apel este nemotivată și care necesita o analiză mai amplă a circumstanțelor cauzei.

Instanța de recurs menționează că, motivarea hotărârilor judecătorești se impune din perspectiva dreptului la un proces echitabil, întrucât numai pe această cale se poate verifica maniera în care, în circumstanțele concrete ale cauzei, a fost soluționat procesul. Exigența motivării este esențială în administrarea adecvată a justiției, în condițiile în care considerentele reprezintă partea cea mai întinsă a hotărârii, locul în care se indică motivele de fapt și de drept care au format convingerea instanței.

În conformitate cu art. 390 alin. (2) Codul de procedură civilă, în cazul respingerii apelului, instanța de apel este obligată să indice în decizie motivele respingerii.

Din sensul normei de drept citate se deduce că în cazul respingerii apelului instanța de apel urmează să expună în decizie concluzia cu privire la toate argumentele invocate de apelant, să întemeieze motivele în legătură cu care argumentele apelantului din cererea de apel au fost recunoscute ca neîntemeiate.

Instanța de apel nu se va referi la simpla constatare a faptului netemeinicii apelului, deoarece în acest caz decizia apare ca nemotivată.

Motivarea este, așadar, un element esențial al unei hotărâri judecătorești, o puternică garanție a imparțialității judecătorului și a calității actului de justiție, precum și o premisa a exercitării corespunzătoare de către instanța superioară a atribuțiilor de control judiciar de legalitate și temeinicie. Obligativitatea motivării hotărârilor judecătorești constituie o condiție a procesului echitabil, exigenta a art. 239 din Codul de procedură civilă și art. 6 alin. (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Prin urmare, Colegiul consideră decizia instanței de apel ca fiind neîntemeiată, dictată de concluziile nemotivate ale instanței de apel.

La capitolul legalității hotărârilor instanței de judecată, jurisprudența CtEDO în repetate rânduri a statuat necesitatea motivării hotărârilor instanței, unde funcția unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Dreptul de a fi

auzit include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse.

CtEDO a menționat că, este motivată în mod corespunzător o decizie care permite părților să facă uz efectiv de dreptul lor de a face apel (Hirvisaari împotriva Finlandei, pct. 30, in fine).

Întinderea obligației privind motivarea poate varia în funcție de natura deciziei (Ruiz Torija împotriva Spaniei, pct. 29; Hiro Balani împotriva Spaniei, pct. 27) și trebuie analizată în lumina circumstanțelor speței: trebuie să se țină seama în special de diversitatea motivelor pe care un reclamant le poate ridica în instanță și de diferențele din statele contractante în materie de dispoziții legale, cutume, concepții doctrinare, prezentarea și redactarea hotărârilor și deciziilor (Ruiz Torija împotriva Spaniei, pct. 29; Hiro Balani împotriva Spaniei, pct. 27).

Cu toate acestea, atunci când un motiv (argument), invocat de o parte este decisiv pentru rezultatul procedurii, impune un răspuns specific și explicit (Ruiz Torija împotriva Spaniei, pct. 30; Hiro Balani împotriva Spaniei, pct. 28).

Astfel, trebuie examinate: - argumentele principale ale reclamantului (Buzescu împotriva României, pct. 67, Donadze împotriva Georgiei, pct. 35); - motivele care vizează respectarea drepturilor și libertăților garantate de Convenție sau Protocoalele sale: instanțele naționale trebuie să examineze cu rigoare și grijă deosebite (Wagner și J.M.W.L. împotriva Luxemburgului, pct. 96).

CEDO în practica sa constantă a menționat că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6.1 din Convenție, include printre altele dreptul părților de a prezenta observațiile pe care le consideră pertinente pentru cauza lor. Întrucât Convenția nu are drept scop garantarea unor drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (Hotărârea Artico împotriva Italiei, din 13 mai 1980, seria A, nr. 37, p. 16, paragraful 33), acest drept nu poate fi considerat efectiv decât dacă aceste observații sunt în mod real "ascultate", adică în mod corect examinate de către instanța sesizată. Altfel spus, art. 6 implică mai ales în sarcina "instanței" obligația de a proceda la un examen efectiv al mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța [Hotărârea Perez împotriva Franței (GC), Cererea nr. 47.287/99, paragraful 80, CEDH 2004-I, și Hotărârea Van der Hurk împotriva Olandei, din 19 aprilie 1994, seria A, nr. 288, p. 19, paragraful 59].

Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul avînd posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, punând în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufland vs. Belgia, 1986).

Prin urmare, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărîre. În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

Pe de alta parte, nemotivarea unei hotărâri judecătorești echivalează practic cu soluționarea procesului fără a intra în fondul acțiunii, de natura prin urmare sa justifice casarea cu trimitere spre rejudecare.

În același timp, Colegiul conchide că instanța de apel nu poate să verifice hotărârea instanței de fond criticată prin apelare dacă cea din urmă nu și-a motivat hotărârea.

Instanța de apel pe linia cercetării temeiniciei hotărârii apelate, are sarcina de a verifica dacă faptele și împrejurările reținute prin hotărârea atacată reprezintă adevărul material, complet și cert întemeiat.

Pentru a putea efectua acest control, în apel, este necesar a se cunoaște care a fost starea de fapt reținută de instanța a cărei hotărâre este atacată și pe baza căror probe s-a ajuns la această constatare. Acest lucru, nu poate fi verificat decât pe baza motivării hotărârii apelate.

Decizia Curții de Apel Chișinău din 29 iunie 2016 nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția respectiv, au fost lăsate neanalizate probele propuse de fiecare apelant în parte.

Pornind de la aceste aspecte de ordin teoretic, Curtea a constatat ca, în speță, instanța de apel nu s-a pronunțat în nici un fel asupra tuturor argumentelor invocate de apelantul Casa Națională de Asigurări Sociale, prin urmare motivarea nu întrunește cerințele procedurale prevăzute de art. 241 alin.5 Codul procedura civila, pentru ca nu arată, în concret, motivele de fapt și de drept care au format convingerea instanței și care au condus la soluția emisă.

În aceste condiții, soluția adoptată de instanța de apel nu cuprinde motivele pe care se sprijină soluția, prin decizia atacată nefiind astfel soluționat fondul cauzei.

Prin urmare, absența motivării din cuprinsul hotărârii judecătorești are semnificația neexaminării fondului cauzei și atrage după sine casarea acesteia cu transmiterea cauzei spre rejudecare.

În hotărârea Lebedinschi contra Republicii Moldova din 16 iunie 2015, Curtea de la Strasbourg a reamintit că instanțele judecătorești naționale au obligația de a-și motiva deciziile. Întinderea obligației de a motiva hotărârea poate varia în funcție de caracterul deciziei și trebuie determinată în lumina circumstanțelor cauzei. Deși articolul 6 § 1 din Convenție nu obligă instanțele de judecată să ofere răspunsuri detaliate la toate argumentele invocate, totuși din hotărâre trebuie să reiasă clar că elementele esențiale ale cauzei au fost examinate.

Așadar, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Astfel, din considerentele menționate și avînd în vedere faptul că, instanța de apel nu s-au expus în privința argumentelor invocate de pîrît în instanța de fond și în cererea de apel și deoarece eroarea judiciară în cauză nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și de a restitui pricina spre rejudecare în ordine de apel în aceeași instanță în alt complet de judecată.

La rejudecarea pricinii este necesar de ținut cont de cele expuse și instanța să pronunțe o decizie legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (3) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 29 iunie 2016 în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Solomon Vasile împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind contestarea răspunsului nr. 1/1142/15 din 22 iulie 2015, cu obligarea achitării pensiei pentru vechime în muncă din salariul mediu lunar achitat Primului-adjunct ai Procurorului General și recalculării pensiei ținînd cont de majorarea salariului procurorului, începînd cu 01 ianuarie 2013, cu restituirea pricinii la rejudecare în ordine de apel la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,

Tatiana Vieru

judecători

Iuliana Oprea

Sveatoslav Moldovanu

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari